Kupuszinai női viselet a XX. században

Csorba Norbert

Torda, 2021.június

- A XX századbeli jellegzetes női ünnepi viselet részei:

bőr cipő

harisnya

alsó szoknya

ráncos szoknyák

felső deliny szoknya

koszorús kötény

slingelt ing

szivárványos vállkendő

fityula vagy bukor

szalag

gyöngysor

- A díszitett alsószoknyára/bugyitakaróra kerültek a palócokra jellegzetes ráncos keményített szoknyák, melyekből legalább 3db-ot viseltek.

- A fityulától egészen a harisnyáig a viselet színei változatosak, mégpedig az szerint, hogy a lány, nő milyen korú. Az évszakok és a katolikus vallási ünnepek is meghatározói viseletük színeinek.
- Farsang: színesebb ruhák, piros vagy bordó deliny
- Nagyhét: sötét színek, fekete vagy sötétkék
- Húsvét: a legszebb ruhájukat vették fel
- Fehér vasárnap: fehéret is felvehettek
- Pünkösd: piros delinyt hordták
- A fehér a tisztaság színe, ezért a lányok fehér, rózsaszín, bőrszínű, piros harisnyát hordtak, az idősebbek pedig kék, zöld színűt.

A házasodni készülő pár az esküvő előtt 3 hétig hirdetve lett a templomban. Ilyenkor a menyasszony felvette a kórót (különböző szalagokból álló dísz), ami kizárólag erre az alkalomra lett készítve.

A harmadik vasárnap a menyasszonyt fekete viseletbe öltöztették, annak jelképeként, hogy elbúcsúzik a lánykorától, meggyászolja lányságát.

Az 1900-as évek elején minden parasztmenyasszony kezében díszes, slingelt szélű vagy befűzős zsebkendő volt rózsafüzérrel, későbbi évekre ez már elmaradt, helyébe csokor került

A fehér szoknyához fekete selyem ujjas, a drola illett.

Alatta, főleg télen, értékes selyem vállkendőt (néha 3db) viselt a menyasszony, melynek rojtjait, helyi hozzáértő asszonyok csomózták díszítésül.

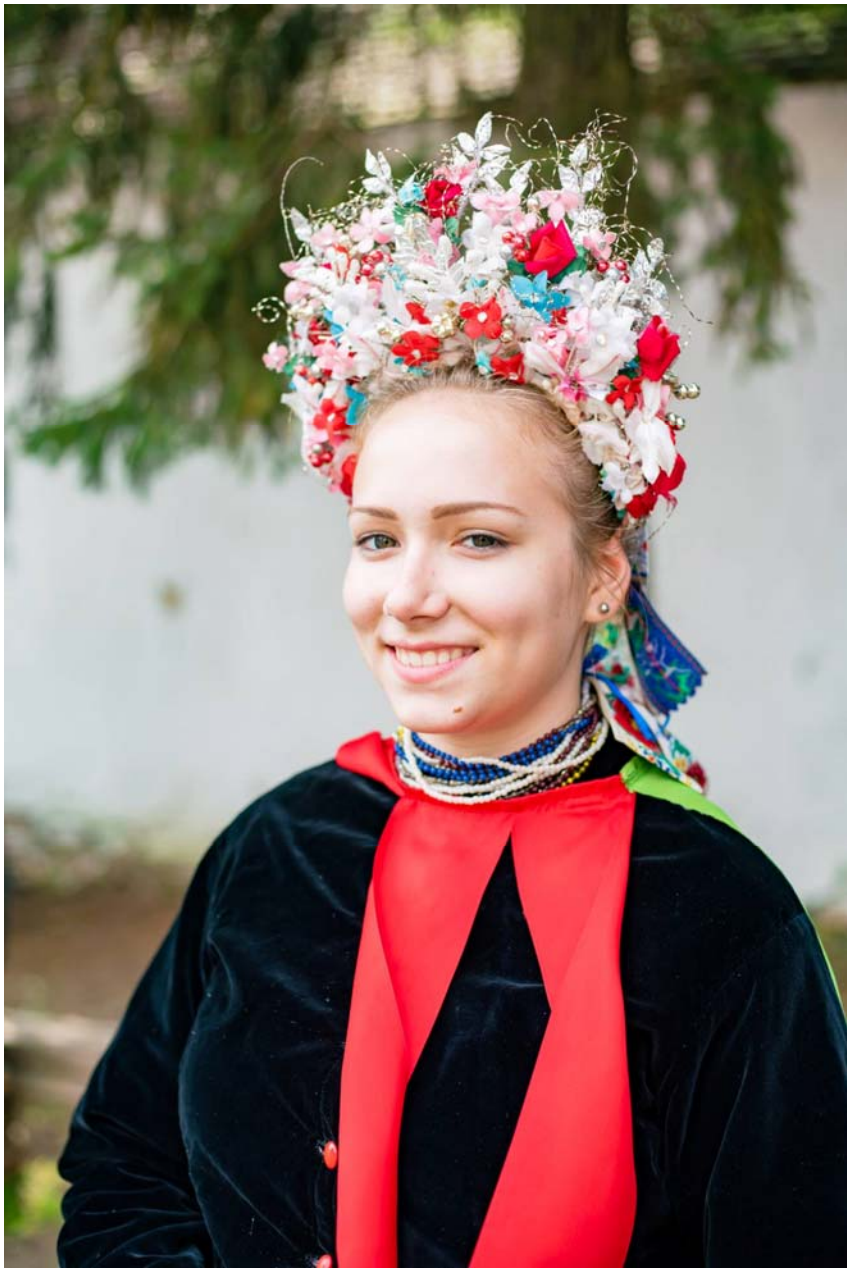

Az apró, matt, kék és piros gyöngyfüzérek szorosan a nyakhoz simultak. Hátul rózsás szalaggal kötötték össze őket. Vidékünkön itt egyetlen helyen, keskeny fekete szalagra piros, fehér, zöld vagy kék, kb. 5-6 cm széles szalagokat is varrtak sorba, és ezt is a menyasszony nyakába kötötték, ami, mint egy palást, simult ruháján körben a szoknyája aljáig. A századforduló táján a pénzéremből készült, szalagra fűzött lázsiás is divatos volt.

Az 1950-es években télen, a fehér blúz tetején fehér berliner vállkendőt viseltek a parasztmenyasszonyok.

Esetenként a lányok Mária-lány öltözetükben esküdtek.

Kupuszinán az ingujjra égszínkék szalagot kötöttek
masnira, hogy ne verjék meg az illetőt szemmel.

Fehér, erősen keményített és apró ráncokba szedett a szoknya.

Idővel elmaradt a kötény.

Használtak farpárnát is.

Kék harisnya a kivetkőzésig (1950)

Fejre került a menyasszonyi koszorú.

Kupuszinán az ezüstös rezgőből, kék és fehér művirágocskákból, borszín gyöngyszemekből, tükröcskékből készült, ami ugyanolyan kis virágocskákból állt, mint a vőlegény mellvirágja vagy kalapján a pántlikás rúzsa.

Kupuszinán nemcsak a fonat kezdetéhez kötöttek széles szalagot, hanem a hosszú hajra, sűrűn, szinte minden fonáshoz, apró, piros masnikat is.

Asszonyok és lányok viseleti különbsége.
Amikor a bokrot a fityula váltotta fel!

Idősebb nőrokon készítette el az újmenyecske fejviseletét.

A fityula formáját illetően általában egy háromsarkos kendőforma, mely a fejet körbefogja, és díszes sarkát vagy feltűzik, vagy viselőjének hátára csüng.

Típusát illetően Kupuszinán a papírral bélelt forma a jellemző ma is.

Nagyjából a II. világháború után kezdődött a szoknyák rövidülése. Ekkor változott a viselet is csillogósabbra.

A feketét lassan kiiktatták, ehelyett kék, lila és egyéb enyhébb színek váltak dominánssá, például a köténytt illetően.

Az egyszerű, szép slingelt inget levetették és helyette buggyos ujjú inget vettek fel.

Levetették a vállkendőt, mert nem érezték elég cifrának, különböző színű mellényeket vettek, amit teleraktak csillogó flitterekkel.

A hétköznapi szoknya nem lehetett kikeményítve, abban nem lehetett dolgozni, többek között a súlya miatt.

A hétköznapi viseletnél is van több alsószoknya, puhább, egyszerűbb anyagból.

A felsőszoknyák sem delinyek voltak, hanem egyszerűbb cic szoknyák, télen pedig vastagabb anyagból készültek.

Felül nem fehér ing volt rajtuk, hanem valamilyen blúz vagy “trigó”, de a vállkendőt azt viselték, csak nem az ünnepélyeset.

Az asszonyok a fityulát hétköznap is viselték, a lányok is a bukrot.

Nyáron harisnya nélkül voltak.

Felhasznált irodalom:

- Raj Rozália-Nagy István:A MENYASSZONY ÉS A VŐLEGÉNY LAKODALMI ÖLTÖZETÉNEK VÁLTOZÁSAI A VAJDASÁGI MAGYARSÁG KÖRÉBEN-Bácska és Bánát, Szabadka 2000.júniusa
- Csizmadia Anna elbeszélése alapján 2013.03.20

MŰVÉSZBE